

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ Δ΄.

ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ ΣΙΓΙΛΛΙΟΝ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝ ΑΝΔΡΩ

ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΤΗΣ ΠΑΝΑΧΡΑΝΤΟΥ

Ἐν ἀρχῇ τοῦ παλαιοῦ κώδικος, ὅστις μέχρι πρό τινων ἐτῶν ἐσώζετο ἐν τῇ ἐν Ἀνδρῶ μονῇ τῆς Παναχράντου, εὕρηται τὸ ἐξῆς σημείωμα, ὅπερ μεταγράφομεν ὧδε, ὡς ἀκριβῶς ἔχει :

«1683, ἐγεγόνει τὸ παρὸν μοναστήριον σταυροπήγιον ἐπὶ τῆς πατριαρχίας τοῦ [μακαρίας τῆ] λήξει γεινομένου ἀηδίου πατριάρχου κύρ διονυσίου τοῦ ἀνδριώτου. τὸ αἰτίσιον τοῦ μοναστηρίου εἶναι μία ὀκάδα καιρῆ τὸ κατέτος καθὼς διαλαμβάνη τὸ συγκύλιον ὅπου ἔδωσεν ὁ αἰδῖμος Πατριάρχης κύρ διονύσιος εἰς τὸ μοναστήριον. τῷ αὐτῷ εἶναι καὶ εἰς τὸν πατριαρχικὸν κώδικα περασμένον πῶς νὰ δίνη μίαν ὀκάδα καιρῆ».

Τὸ σημείωμα τοῦτο εἶνε προδήλως ἡμαρτημένον ὅσον ἀφορᾷ τὸ ὄνομα τοῦ πατριάρχου· διότι τῷ 1683 τὸν οἰκουμενικὸν θρόνον κατεῖχεν ὄχι ὁ ἐξ Ἀνδρου Διονύσιος Γ΄ ὁ Βαρδαλῆς ¹. ὅστις ἐπατριάρχευσεν ἀπὸ τοῦ 1662 μέχρι τοῦ 1665, ἀλλὰ Διονύσιος ὁ Δ΄, Βυζάντιος τὴν πατρίδα, ὁ ἐπιλεγόμενος Μουσελίμης.

1. Καὶ οὐχὶ μαρδαλις (sic), ὡς ἐσφαλμένως ὑπὸ πολλῶν καὶ δὴ καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Μαθᾶ ἀναγράφεται, εἰς ποικίλας μάλιστα ἀσυστάτους εἰκασίας ἐκ τοῦ ἀνυπάρκτου ὀνόματος ἐκτραπομένων. Βλ. Ζαχαρίου Μαθᾶ, Κατάλογος ἱστορικῶς τῶν πρώτων ἐπισκόπων καὶ τῶν ἐφεξῆς πατριαρχῶν τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἁγίας καὶ Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἐν Ναυπλίῳ, 1837, σ. 217.—Δημητρίου Π. Πασχάλη, Διονύσιος Γ΄. ὁ Βαρδαλῆς, οἰκουμενικὸς πατριάρχης (1662—1665). Ἀνέκδοτον.

Ὁ πατριάρχης αὐτός, ἐκ τοῦ ἐπιφανοῦς οἴκου τῶν Κορινθίων ὀρμώμενος, ψυχὴν δὲ καὶ παιδείαν ἔχων ἑλληνικὴν καὶ φρόνημα γενναῖον καὶ ἐμπλεὴν ὀρθοδόξου θεοσεβείας, ἦν μάλιστα καὶ τῶν θείων Γραφῶν ἐμπειρότατος καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς εὐταξίας θερμότατος ζηλωτῆς, διδάσκων λόγῳ καὶ ἔργῳ τὴν ἀρετὴν. Καὶ οὗτος, ὡς ὁ ἐξ Ἀνδρου Διονύσιος Γ΄. ὁ Βαρδαλῆς, τούτικλην Σπανός, ἐκ τῆς Μητροπόλεως Λαρίσης μετεκλήθη ἐπὶ τὸν οἰκουμενικὸν θρόνον. Ἐπατριάρχευσε δ' ὁ Διονύσιος Δ' πεντάκις ἐκ περιτροπῆς, καὶ τοι μετὰ τὴν πρώτην πατριαρχίαν του, διαρχέσασαν ἐπὶ διετίαν περίπου, καθηρέθη τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου ὡς «ἐν λόγοις βαρὺς, ἐν ἔργοις ἀτίθαστος, ἐν λήψεσιν ἀτεγκτός, ἐν ἀναλώμασι καὶ δαπάναις ἀλόγιστος ¹. Κατὰ τὴν τρίτην πατριαρχίαν του (1683—1684) ἐξέδοτο τὸ περὶ οὗ πρόκειται ἐνταῦθα σιγγιλιώδες γράμμα, δι' οὗ κατωχυρώσατο τὴν παλαιόφατον τῆς Παναχράντου μονῆν ταῖς σταυροπηγιακαῖς προνομίαις.

Αἱ μοναὶ ὑπὸ τρεῖς διεκρίνοντο κυρίως προσωνυμίας, ὡς ἐνοριακαὶ ἢ ἐπαρχιακαὶ, τελοῦσαι ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ κατ' ἐπαρχίαν ἐπισκόπου, ὡς σταυροπήγια ἢ πατριαρχικαὶ, ὑπαγόμεναι ὑπὸ τὸν πατριάρχην ἀπ' εὐθείας, καὶ ὡς κτητορικαὶ, ἀναγνωρίζουσαι μὲν τὸν πατριάρχην, ἀλλ' ὑπὸ προστάτῃ διατελοῦσαι τῷ ἰδρυτῇ αὐτῶν καὶ τοῖς τούτου ἐκγόνοις. Ἀπενέμετο δ' ἡ σταυροπηγιακὴ ἀξία εἰς τὰς μονάς, εἴτε διὰ τὴν ἐξειδιασμένην τῶν ἐν αὐταῖς μοναζόντων ἀρετὴν, εἴτε πρὸς ἀνακούφισιν ἀπὸ ἀλλῶν δυσβαστάκτων βάρων, οὐχὶ δὲ σπανίως καὶ ἕνεκὰ οὐκ εὐκαταφρονήτων λύτρων, δι' ὧν οὕτω κατώρθουσι μοναὶ αὗται νάπαλλαγῶσι τῆς διοικήσεως τῶν κατ' ἐπαρχίας ἐπισκόπων, ὧν πολλοὶ ἐν παντὶ καιρῷ διετίθεντο πρὸς κατάθλιψιν καὶ κατοχὴν αὐτῶν. Εἰς σύμβολον δὲ τῆς χειραφετήσεως ταύτης ἐπήγγυτο ὑπεράνω τοῦ θόλου τοῦ ναοῦ τῶν τοιοῦτων

¹ Δ. Μανουῆλ Γ. Γεδεών, Πατριαρχικοὶ πίνακες. Εἰδήσεις ἱστορικαὶ βιογραφικαὶ περὶ τῶν πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως, σ. 595.

~~προνομιούχων μονῶν σιδηροῦς σταυρός, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐγρά-
φετο ἡ ἐν τῷ Εὐχολογίῳ ἐπὶ Σταυροπηγιῶ εὐχή. Τοιοῦτός τις
σταυρός τοῦ 1644 μετὰ τῆς ὡς εἴρηται εὐχῆς σφύζεται ἐν τῷ ἐν
Ἀθήναις Χριστιανικῷ Ἀρχαιολογικῷ Μουσείῳ ὑπ' ἀριθ. 4627¹.
Ἀφηρεῖτο δὲ ἀπὸ τοῦ ναοῦ τῶν τοιούτων μοναστηρίων καὶ τὸ ἐν
τῷ Ἀγίῳ Βήματι αὐτῶν ἐνυπάρχον ἱερὸν σύνθρονον, ὅπερ ἐξε-
προσώπει τὴν κυριαρχικὴν ἐξουσίαν τοῦ κατὰ τόπον ἐπισκόπου.~~

Οὕτω τὰ σταυροπηγιακὰ μοναστήρια ὑπέκειντο εἰς τὴν ἐπο-
πτεῖαν καὶ ἐπίσκεψιν οὐχὶ τοῦ ἐπισκόπου, εἰς τὴν ἐπαρχίαν τοῦ
ὁποίου εὐρίσκοντο, ἀλλ' εἰς τὴν τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριαρχείου·
διότι διὰ τῶν πατριαρχικῶν καὶ συνοδικῶν πράξεων, δι' ὧν τὰ
μοναστήρια ταῦτα ἐκῆρύσσοντο νῦν τὸ πρῶτον ἢ ἀνεγνωρίζοντο
ὡς ἐκκαλαὶ σταυροπηγιακὰ, ἀπεκλείετο ὁ ἐπίσκοπος τοῦ τόπου,
ἐν ᾧ ταῦτα ἔκειντο, ἀπὸ τῆς τούτων ἐξουσίας καὶ ἐφορείας, ὅτε
μὲν ἐμμέσως καὶ σιωπηρῶς διὰ τῆς διατάξεως τῆς ὀριζούσης
ἵνα ταῦτα ᾧσι σταυροπηγιακὰ, ἐλεύθερα, ἀδούλωτα, ἀκαταπά-
τητα, αὐτόνομα, αὐτοδέσποτα, ἀκαταζήτητα, ἀνενόηλητα καὶ
ἀνεπηρέαστα παρὰ παντός προσώπου ἀρχιερατικοῦ κλπ., ὅτε δὲ
καὶ συγκεκριμένως, ὡς ἐν τῷ προκειμένῳ περὶ τῆς μονῆς Πανα-
χράντου σιγίλλιδει γράμματι, ἐν ᾧ ρητῶς ἀπαγορεύεται πᾶσα
ἔστω καὶ πόρρωθεν ἀνάμιξις ἢ οἰαδήποτε παρέμβασις τοῦ κατὰ
τόπον ἀρχιερέως εἰς τὰ τῆς μονῆς Παναχράντου. Ἀλλ' ἐν ὅλως
ἐξαιρετικαῖς περιστάσεσι τὰ σταυροπηγιακὰ μοναστήρια, καὶ περ
τοιαῦτα, ὑπεβάλλοντο οὐχ ἥττον διὰ ρητῆς διατάξεως τῇ ἐπο-
πτεῖα καὶ ἐπισκέψει εἴτε τοῦ κατὰ τόπον ἐπισκόπου, εἴτε καὶ
ἐτέρου τοιοῦτου².

Ἐπίσης ἐν τοῖς σταυροπηγιακοῖς μοναστηρίοις δὲν ἐμνημο-

1. Πρβλ. *Στεφάνου Ἀθ. Κουμανούδη*, Συναγωγή νέων Λέξεων, τ. Β' ἐν
Ἀθήναις, 1900, σ. 923, ἐν λ. «Σταυροπηγιακός». — *Γ. Λαμπάκη*, Οἱ Ἑπτὰ
Ἀστέρες τῆς Ἀποκαλύψεως, ἐν Ἀθήναις, 1909, σ. 232.

2. Βλ. *Κ. Μ. Ράλλη*, Περὶ τῶν ἐπισκοπικῶν περιουσιῶν. «Βυζαντις», τ. Α
(1909), σ. 402—410.

νεύετο ἐν ταῖς ἱεροτελεστίαις ὁ κατὰ χώραν ἐπίσκοπος, ἀλλ' ὁ πατριάρχης. Ἐν τῇ ἐν Ἄνδρῳ δὲ μονῇ τῆς Παναχράντου ἐμνημονεύετο καὶ νεκρὸς ἀκόμη ἐπὶ πολὺν χρόνον μετὰ τὸν μαρτυρικὸν θάνατόν του ὁ ἀοίδιμος ἔθνομάρτυς οἰκουμενικὸς πατριάρχης Γρηγόριος ὁ Ε', ὡς ζῶν ἐπὶ γῆς θεωρούμενος ὑπὸ τῶν παναχραντιωτῶν μοναχῶν, διὰ τὸν ἄπειρον καὶ ἐνθουσιώδη σεβασμόν, τὸν ὁποῖον ὁ ἱερός ἀνὴρ ἐνέπνεε πρὸς αὐτοὺς ¹.

Ἐκ τοῦ μετὰ χεῖρας δὲ σιγιλλιώδους γράμματος μανθάνομεν, ὅτι ἡ μονὴ Παναχράντου καὶ πρὶν ἢ καταστήσῃ αὐτὴν σταυροπηγιακὴν τῷ 1683 Διονύσιος ὁ Δ' πολλῶν ἀπήλαυε προνομίων, ἀπονεμηθεισῶν αὐτῇ πρὸ ἐνὸς περιόπου αἰῶνος ὑπὸ τῶν πατριαρχῶν Ἰερεμίου Β' τοῦ Τρανοῦ καὶ Κυρίλλου Α' τοῦ Λουκάρεως, ὅστις καὶ τὴν ἐπίσκοπὴν Ἄνδρου προήγαγεν εἰς ἀρχιεπισκοπὴν ἐν ἔτει 1621. Τὸ περιεργον δ' εἶνε, ὅτι ἐν τῷ περὶ οὗ ὁ λόγος σιγιλλίῳ τοῦ Διονυσίου Δ' οὐδεμίαν ἐν σχέσει πρὸς τὴν μονὴν Παναχράντου γίνεται μνεῖα τοῦ πατριάρχου Διονυσίου Γ' τοῦ ἐξ Ἄνδρου, ὅστις γινώσκομεν ἄλλοθεν, ὅτι ἰδιάζον ἐπέδειξεν ἐνδιαφέρον ὑπὲρ τῶν μοναστηρίων τῆς ἰδιαιτέρας πατρίδος του καὶ ἔλαβε τὴν προσήκουσαν ὑπὲρ αὐτῶν πρόνοιαν. Οὕτως ἐν τῇ ἐν Γαυρείῳ τῆς Ἄνδρου μονῇ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς ἡ Ἁγίας σφύζεται σιγιλλιώδες ἐπὶ μεμβράνης γράμμα τοῦ Διονυσίου Γ', ὅστις ἐξέδωκε τοῦτο κατὰ τὸ ἔτος, καθ' ὃ ἀνήλθε τὸν οἰκουμενικὸν θρόνον, ἤτοι τῷ 1662, δι' οὗ πολλαὶ παρέχονται εἰς τὴν μονὴν ταύτην προνομία. Ἰστέον δ' ὅτι μονὴ τῆς μετανόιας τοῦ Διονυσίου Γ' ὑπῆρξεν ἡ μονὴ αὐτῆ τῆς Ἁγίας, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ φιλόπατρις πρωθιεράρχης ἐδωρήσατο καὶ βαρύτιμα μέχρι τοῦ νῦν σφζόμενα κειμήλια ².

Τὸ περὶ τῆς μονῆς Παναχράντου σιγιλλίον τοῦ πατριάρχου

1. Πληροφορία τοῦ ποτε ἡγουμένου τῆς μονῆς Παναχράντου μακαρίᾳ τῇ λήξει Δαμασκηνοῦ Στίνη.

2. Δ. Π. Πασχάλης, ἐνθ. ἀν.

Διονυσίου Δ' τοῦ Μουσελίμη, ἀποκείμενον ἐν τῇ μονῇ ταύτῃ, ἐπὶ διφθέρας δὲ γεγραμμένον καὶ ἀνέκδοτον μέχρι τοῦ νῦν τοῦ γράνου, δημοσιεύομεν ὧδε, ἀπαράλλακτον τηρήσαντες καὶ ἀμετάβλητον τὴν τοῦ ἀρχετύπου γραφὴν καὶ τὴν στίξιν, ταύτην δὲ καὶ μόνην ἐπενεγκόντες τὴν μεταβολήν, ὅτι κεφαλαίοις ἐχρησάμεθα γράμμασιν εἰς διάκρισιν τῶν κυρίων ὀνομάτων καὶ τῆς τῶν περιόδων ἀρχῆς :

† Διονύσιος ἐλέω Θεοῦ
ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ῥώμης
καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

† Πολλαχῶς μὲν οἶδεν ἡ καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλη ἐκκλησία χεῖρα βοηθείας ὀρέγειν τοῖς χρεῖαν ἔχουσιν, καὶ πολυτρόπως ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν προστρεχόντων τῇ πατριαρχικῇ περιωπῇ καὶ μεγαλειότητι, θεραπείαν τε τῶν σφῶν ἐπιδεομένων παθῶν καὶ δευῶν παντοίων ἀπαλλαγὴν· τοῖς πᾶσι γὰρ τὰ πάντα γίνεσθαι δεῖ, τὸν εἰληφότα τῆς κοινῆς προστασίας τοῦ χριστωνύμου συστήματος, πρὸς καταρτισμὸν τῶν ἀπάντων, κατὰ τὴν ἀποστολικὴν ὑποτύπωσιν. Οὐχ ἦττον δέ, καὶ διὰ τῆς σταυροπηγιακῆς φιλοτιμίας, τὰ πολλὰ τῶν ἀπανταχοῦ θείων καὶ ἱερῶν καταγωγίων κρατύνουσα, τὸ ἀνενόχλητον καὶ ἀστασίαστον αὐτοῖς ἐπιμνηστεύεται, δι' ὧν καὶ αὖξεται, καὶ καλλύνεται ταῦτα, καί, Θεοῦ ἐλεοῦντος, εἰς μακρὰν διαμονὴν περισώζεται. Ἐπειδὴ τοιγαροῦν, καὶ πρὸ χρόνων πάνυ πολλῶν, ἔφθασε μὲν ἐλεύθερον γενέσθαι καὶ πάντη ἀσύδοτον μοναστήριόν τι Καταφύγιον καλούμενον, ἐπ' ὀνόματι τιμώμενον τῆς ὑπεραγίας μου Θεοτόκου, κατὰ τὴν Ἄνδρον νῆσον, τὸ ἐν τοῖς ὄρισις κείμενον τοῦ χωρίου Φάλικος, παρὰ τὴν ἀκρόρειαν τοῦ ἐκεῖσε ὄρους, ὅπερ τὸ ἐπώνυμον ἔσχηκε Καταφύγιον, τὴν ἐλευθερίαν, καὶ ἀσυδοσίαν ἔσχηκός ποτε διὰ τῆς πατριαρχικῆς φιλοτιμίας τοῦ πρόπαλαι ἀοιδίμου πατριάρχου κυρ' Ἱερεμία, καθάπερ ἐν μέρει διατρανοῦντα σαφηνίζουσι τὰς περὶ τούτου περιστάσεις τὰ σωζόμενα παλαιγενῆ πατριαρχικὰ καὶ συνοδικὰ γράμματα, αὐτοῦ ἐκεῖνου τοῦ κυρ' Ἱερεμία φημί, καὶ τοῦ μετ' ἐκεῖνον γέροντος κυρ' Κυρίλλου, ἔτι δὲ μάλλον βουλόμενοι κατοχυρῶσαι αὐτὸ οἱ ἐν αὐτῷ συνασκούμενοι πατέρες προσέδραμον μεθ' ὄσης παρακλήσεως, καὶ δεήσεως τῇ κοινῇ ἐπισκέψει καὶ προστασίᾳ τῆς πατριαρχικῆς κηδεμονίας, καὶ ἠξίωσαν προστεθῆναι ἐν αὐτῷ καὶ τὴν σταυροπηγιακῆν

φιλοτιμίαν, δι' ἧς ἐνδυναμούμενοι μᾶλλον πατριαρχικῆ προνοία καὶ περιβάλλει, ἔχει διατηρεῖσθαι πάσης ἀντικείμενης προσβολῆς ἀδιαλώβητον, πολλὰς αἰτίας εὐλογοτρόπους προτείνοντες τὰς παροτρυνούσας αὐτοὺς εἰς τοῦτο, διὰ τὰ κατὰ καιροὺς ἐνδεχόμενα συμπτώματα, ὧν περτὴν ἔντιμον δέησιν μὴ παριδόντες ὡς εἰς ἀγαθὸν ἀφορῶσαν...¹ καὶ σύστασιν καὶ στερέωσιν τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ μοναστηρίου, ἀλλ' εὐμενῶς μᾶλλον ἀποδεξάμενοι, ἅτε τὴν ἐπίδοσιν, καὶ αὔξησιν, διαμονήν τε, καὶ στερέωσιν τῶν ἱερῶν, καὶ σεβασμίων μοναστηρίων, καὶ ἀπαξάπαντων ἀπλῶς τῶν τοῦ Θεοῦ σκηνωμάτων ὑπερ πάν ἕτερον ποιούντες, καὶ τῶν ἀπάντων ἀγαπῶντες, ἐπίπροσθεν ἄγοντες κατενεύσαμεν καὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ ἱερόν μοναστήριον τοῖς πατριαρχικοῖς σταυροπηγίοις συγκαταλέξασθαι διὰ τοῦ πατριαρχικοῦ προνομίου, ὅπερ ὁ οἰκουμενικὸς θρόνος σὺν ἄλλοις πλουτεῖ προτερήμασι, κατὰ πᾶσαν πόλιν, καὶ χώραν, καὶ ἐπαρχίαν δηλαδὴ καθιστᾶν πατριαρχικὰ σταυροπήγια καὶ ὑποκείμενα... (μία λέξις δυσζύμβλητος) καὶ ὑποτελῆ τῇ πατριαρχικῇ ἐξουσίᾳ. Δεφενδεύοντες τοῦτου χάριν γράφομεν καὶ ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων, τῶν ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα τὸ διαληφθὲν κατὰ τὴν νῆσαν Ἄνδρον ἱερόν μοναστήριον τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, ἐν τοῖς ὄριοις τοῦ χωρίου Φάλικος κείμενον πρὸς τὴν ἀκρόρειαν τοῦ ὄρους τοῦ καλουμένου Καταφύγιον, μετὰ πάντων τῶν κτημάτων, καὶ ἀφιερωμάτων αὐτοῦ, κινήτων τε καὶ ἀκινήτων, τῶν τε νῦν προσοντων αὐτῷ, καὶ τῶν μετέπειτα, Θεοῦ χορηγούντος, ἐπιγενησομένων, ὑπάρχει καὶ λέγεται ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς μέχρι τέρατος αἰῶνων πατριαρχικὸν σταυροπηγιακόν, μόνῳ τῷ πατριαρχικῷ ὑποκείμενον θρόνῳ, καὶ οὐδενί τινι ἄλλῳ, ἀδούλωτον, ἀσύδοτον καὶ ἀκαταπάτητον, μνημονευομένου ἐν αὐτῷ τοῦ πατριαρχικοῦ ὀνόματος ἐν πάσαις ταῖς ἱεραῖς τελεταῖς, καὶ μηδενὶ μηδὲν ὀφείλον παρέχειν, εἰ μὴ μόνον τῇ καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ κατ' ἔτος κηροῦ ὀκάδα μίαν εἰς σημεῖον ὑποταγῆς, κατὰ τὴν τάξιν τῶν ἀπανταχοῦ πατριαρχικῶν σταυροπηγιῶν, μηδενὸς τινος ἔχοντος ἀδειαν, μήτε τοῦ κατὰ τόπον αὐτοῦ ἀρχιερέως, κατεπεμβαίνειν τοῦ πατριαρχικοῦ τούτου σταυροπηγίου, καὶ ἐνοχλεῖν, καὶ ἐπηρεάζειν, καὶ ζητεῖν τι λαβεῖν ὀλοτελῶς, ἀλλ' ὑπάρχη παντάπασιν ἀκαταπάτητον, καὶ ἀδούλωτον, καὶ ἀκαταζήτητον, ὑπὸ μόνου τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου ἐξουσιαζόμενον, διεξαγόμενον τε καὶ ἐπισκιαζόμενον, ἵνα

1. Λέξεις τινὲς λελωβημέναι ἐκ τῆς ἐπιπτυχῆς τῆς μεμβράνης.

οὶ συνασκούμενοι ἐν αὐτῷ πατέρες διατελῶσιν ἀνεπηρέαστοι, καὶ ἀνενόχλητοι, φροντίζοντες τῆς αὐξήσεως, καὶ βελτιώσεως τοῦ αὐτῶν μοναστηρίου, καὶ πολυτευόμενοι φιλαλλήλως, καὶ φιλαδέλφως καθάπερ νεόμισται τοῖς αἰρουμένοις ζῆν κατὰ Θεὸν καὶ ἀντιποιεσθαι τῆς ψυχοσωτηρίου ἀρετῆς. Ἐν δὲ τῇ ἐκλογῇ τοῦ κατὰ καιροῦς ἡγουμενεύσαντος ἐν αὐτοῖς, ἔχωσιν ἄδειαν αὐτοὶ δι' ἑαυτῶν ἐκλέγειν καὶ καθιστᾶν τὸν ἄξιον αὐτοῖς ἀναφανέντα, ὡσαύτως καὶ τὰς χειροτονίας ἐπιτελεῖν, δι' οὐ περ ἂν θελήσωσιν ἀρχιερέως, καθάπερ ἐν πᾶσι τοῖς σταυροπηγίοις εἴωθε γίγνεσθαι. "Ὅς δ' ἂν ὀψέποτε τάναντία ἐπιχειρῆσαι τολμήσῃ τῶν ἄνω γεγραμμένων καὶ τὴν σταυροπηγιακὴν φιλοτιμίαν τούτου τοῦ ἱεροῦ μοναστηρίου ἢ ἀποσπάσαι τι τῶν ἀφιερωμάτων αὐτοῦ καὶ βλάψαι, καὶ ζημιῶσαι αὐτὸ καθ' ὅπωςτιοῦν τρόπον . . . ὁ τοιοῦτος ὁποιασδήποτε καὶ ἂν εἴη τάξεως καὶ ὁποιοῦδήποτε βαθμοῦ ἀφωρισμένος ἔστω ἀπὸ Θεοῦ, καὶ κατηραμένος, καὶ ἀσυγχώρητος, καὶ ἄλυτος μετὰ θάνατον, καὶ ταῖς πατριαρχικαῖς καὶ συνοδικαῖς ἀραῖς ὑπόδικος, καὶ λόγον ἀποδώσει Θεῷ ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως. "Ὅθεν εἰς ἔνδειξιν ἐγένετο τὸ παρὸν πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν σταυροπηγιακὸν γράμμα καὶ ἐδόθη τῷ ἄνω μοναστηρίῳ. ἀρχηγ', μηνὶ ματῶ, Ἰνδικτιῶνος Ε'.

† Διονύσιος ἐλέω Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ρώμης καὶ οἰκουμένης πατριάρχης.

Ὑπογράφουσι δ' ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ πατριάρχου διάφοροι ἀρχιερεῖς ἐκ τῶν ἀποτελούντων τὴν περὶ τὸν πατριάρχην ἐν Κωνσταντινουπόλει Σύνοδον, ἐν οἷς ὁ Διδυμοτεῖχου Γρηγόριος, ὁ Δέρκων Γρηγόριος, ὁ Ρόδου Παρθένιος καὶ ὁ Προικοννήσου Μακάριος. Τριῶν ἄλλων ἀρχιερέων αἱ ὑπογραφαὶ ἀποτελοῦνται ἐκ δυσξυμβλήτου συμπιλήματος.

"Ἡρτηται δὲ κάτωθεν τῆς διφθέρας, ἀπηρωρημένον διὰ κυανῆς σηρικῆς μηρίνου, μολυβδόβουλλον πατριαρχικὸν σῆμα, φέρον ἐπὶ μὲν τῆς μιᾶς ὀψεως τὴν Παναγίαν ἀνέχουσαν ἐγκάρδιον τὸ θεῖον βρέφος, ἐπὶ δὲ τῆς ἐτέρας τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν κεφαλαιώδεσι γράμμασι, κατὰ τὸ παρὰ Βυζαντινοῖς ἰδιότυπον : † Διονύ-

1. Λέξεις τινὲς ἐγένοντο ἐξέτηλοι ἕκ τε τῆς νοτίδος καὶ τῶν ἐπιτυχῶν τῆς μεμβράνης.

σιος ἐλέω Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Γῶρης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης. 1682.

Ὁ Μανουὴλ Γεδεών ἱστορεῖ, ὅτι Διονύσιος ὁ Δ' ἐκράτησε τὸ τρίτον τοὺς οἰακας τῆς θεοπαγοῦς νηὸς ἀπὸ τοῦ 1683—1684 παρατείνων τὴν πατριαρχίαν Ἰακώβου τοῦ ἀπὸ Λαρίσης μέχρι καὶ τοῦ αὐγούστου τοῦ 1683¹. Ἀλλὰ κατὰ τὸ μολυβδόβουλλον τοῦ ὧδε ἐκδιδομένου σιγίλλιου, φαίνεται ὅτι ὁ Μαθᾶς εὗρίσκετο μᾶλλον ἐν τῇ ἀκριβείᾳ, ἀναφέρων ὡς ἔτος τῆς τρίτης ἀναρρήσεως τοῦ Διονυσίου Δ' ἐπὶ τὸν οἰκουμενικὸν θρόνον τὸ 1682².

Καὶ ταῦτα μὲν τὰ κατὰ τὸ σιγίλλιον Διονυσίου τοῦ Δ', μεταγενέστερον δ' ὁ πατριάρχης Σωφρόνιος ὁ ἀπὸ Ἱεροσολύμων διὰ γράμματος αὐτοῦ ἔτει 1780, μηνὶ Ἰουλίῳ, ἐπινεμήσεως ιγ', ἐπικυρῶν τὰ σταυροπηγιακὰ δίκαια τοῦ μοναστηρίου καθορίζει ἕνα ἢ ἀνά πᾶν ἔτος εἰσφορά τῆς μιᾶς ὀκάς κηροῦ ἀποδίδεται ὡς ἐξαρχικὸν δικαίωμα τῷ ἐντιμοτάτῳ καὶ λογιωτάτῳ πριμικηρίῳ τῶν ἀναγνωστῶν κυρ Γεωργίῳ τῷ ἐκ τῆς Κρήτης, ἐπιτάσσει δὲ συγχρόνως, «ἕνα ὁ κατὰ καιροὺς ἀρχιερεὺς Ἄνδρου μὴ παρεμποδίζῃ τοὺς πατέρας τοῦ μοναστηρίου τῶν συνειθισμένων ζητειῶν, τῶν γινομένων κατὰ τόπον, δηλαδὴ εἰς κουκούλια, εἰς κριθάρι καὶ εἰς ἔλαιον, οὔτε ζητεῖν ἀρχιερατικὰ ἄμφια, οὔτε καὶ διακονικά, οὔτε βοήθειαν τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ μοναστηρίου τούτου, οὔτε ἀγκαρεύεσθαι τοὺς πατέρας, οὔτε τὰ ζῶα αὐτῶν, οὔτε μὴν οἰκοδομηθέντος τινὸς μετοχίου ἢ ἐκκλησίας ἐν τοῖς ὑποστατικοῖς τοῦ αὐτοῦ μοναστηρίου παρεμποδίζῃ αὐτούς, οὔτε κωλύειν τοὺς χριστιανοὺς ἀφιερῶν τῷ μοναστηρίῳ εἰς μνημόσυνον αὐτῶν πράγ-

1. *Μανουὴλ 1. Γεδεών*, Πατριαρχικοὶ Πίνακες, Εἰδήσεις ἱστορικαὶ βιογραφικαὶ περὶ τῶν πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως ἀπὸ Ἄνδρου τοῦ Πρωτοκλήτου μέχρις Ἰωακείμ Γ' τοῦ ἀπὸ Θεσσαλονίκης, σ. 603—604.

2. *Ζαχαρίου Μαθᾶ*, Κατάλογος ἱστορικὸς τῶν πρώτων ἐπισκόπων καὶ τῶν ἐφεξῆς πατριαρχῶν τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἀγίας καὶ Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, σ. 221 τῆς ἐν Ναυπλίῳ τῷ 1837 α' ἐκδόσεως καὶ σ. 138 τῆς ἐν Ἀθῆναις τῷ 1894 β'.

ματα, οὔτε ἐκτείνειν χεῖρα παιδείας ἐπὶ τινὰ τῶν καλογῆρων καὶ μοναχῶν ἀνευ τῆς γνώμης τῶν πατέρων, ἀλλ' ἔαν αὐτοὺς παιδεύειν τὸν τοιοῦτον ἄτακτον κατὰ τὰ ἐλαττώματα αὐτοῦ καὶ πταίσματα». Ταῦτα κυροῦσι καὶ οἱ μεταγενέστεροι πατριάρχαι, ὃ τε Νεόφυτος Ζ', ὃ ἀπὸ Μαρωνείας γεγονώς, διὰ γράμματος αὐτοῦ, ἔτι 1793, καὶ Γρηγόριος ὁ Ε' διὰ γράμματος ἐπίσης αὐτοῦ, ἔκδοθέντος κατὰ τὴν πρώτην αὐτοῦ πατριαρχεῖαν, ἔτι 1798, μηνὶ μαρτίῳ, ὅτε καὶ ὑπεχρέωσε τὴν μονὴν Παναχράντου νὰ παρέχῃ ἐτησίως εἰς τὸ κοινὸν τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας γρόσια πεντήκοντα καὶ ἑκατόν, ἅτινα ὁ ἐν ἔτει 1800 τὸ δεύτερον πατριαρχεύων Νεόφυτος ὁ Ζ' ἠλάττωσεν εἰς μόνον πέντε καὶ τριάκοντα «διὰ τὰς ἐπικειμένας τῇ μονῇ ἀνάγκας καὶ τὰ βαρύνοντά αὐτῆς χρέη».

Ἐν Ἀνδρῶν, μαρτίου ἀρχομένου 1924

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Π. ΠΑΣΧΑΛΗΣ